

Boraltan Köprüsü Hadisesi

Türk-Sovyet İlişkileri, Boraltan Köprüsü Olayı, İnönü Dönemi.

Günümüzde Boraltan Köprüsü Hadisesi olarak bilinen konuyu ilk kez gündeme getiren isim DP Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan'dı. Şevket Mocan, Sovyetler Birliği'ne iade edilen Rus mültecilere ilişkin bir soru önergesini Mayıs 1951 tarihinde TBMM'ye verdi. Mocan, önergeyi eş zamanlı olarak DP Meclis Grubu'na da sundu. Ancak önerge bir türlü ele alınmayınca DP Meclis Grubu'ndan önergesini geri çekti. Aynı tarihlerde, 18 Temmuz 1951'de önerge TBMM'de gündeme geldi. Önergeyi Tek Parti Dönemi'ne yönelik Demokrat Parti iktidarı dönemi boyunca dile getirilen eleştirilerin, hesap sorma isteklerinin bir parçası olarak görmek mümkündür. Ahmet Gürkan gibi milletvekillerinin İnönü'nün mal varlığını, Halkevlerini ve CHP'nin mal varlığını gündeme getirdikleri bu dönemde, söz konusu önerge, Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarında Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmesi ve 1951 yılında da Almanya'ya savaş haline son verilmesine ilişkin kanun tasarısının görüşülmesi sonrasında gündeme geldi. Mocan'ın soru önergesini dönemin Adalet Bakanı Rüknettin Nasuhioğlu yanıtladı. Dolayısıyla DP milletvekilinin soru önergesine yine DP'li Adalet Bakanı (gerçi yanıt vermesi istenen Başbakan Adnan Menderes'ti!) cevap verdi.

Mocan'ın soru önergesi şöyle idi:

"T. B. M. M. Başkanlığı Yüksek Katına

Aşağıdaki suallerimin sözlü olarak Başbakan tarafından cevaplandırılmasını rica ederim:

- 1. Muhtelif tarihlerde memleketimizde siyasi mültecilik haklarına dayanarak iltica etmiş (156) mülteci 1947 senesinde, milletlerarası hukuk kaidelerine tamamen aykırı olarak Sovyet Rusya'ya teslim edildikleri doğru mudur?*
- 2. Facia kurbanlarının sevk şekli de kurban gönderilen mabudun usullerine uygun olmasından ve akıbetlerini görmesinden, teslim işinde vazifeli Yedek Subay Posta Müfettişi Reşat'ın asabi rahatsızlığa uğradığı ve sinir hastanelerinde elyevm tedavisi olduğu doğru mudur?*
- 3. 1945'te Almanya'daki öğrencilerimizi getiren İsveç bandıralı vaporela (Enver Anar ve Âdem) isminde iki münevver askerî Türk mülteci gencin senelerden beri memleketimizde tavattun etmiş amca ve teyzesinin yanından alınarak (Ankara'ya gönderiyoruz) diye Komiser Muavini Ali Rıza nezaretinde Kars'ta aynı mabuda kurban sundukları vâkı midir?"*

Dönemin Adalet Bakanı ve Edirne milletvekili olan Nasuhioğlu, soru önergesini Dışişleri, İçişleri ve Milli Savunma bakanlıklarından aldığı bilgiler doğrultusunda cevapladı:

"Muhterem arkadaşlar, sorulan hususlar hakkında Dışişleri, İçişleri ve Millî Savunma bakanlıklarından alınan bilgilere göre:

İkinci Cihan Harbinin başından itibaren memleketimize muhtelif devletler tabiiyetini haiz askerî şahıslar iltica etmiş ve bunlar bitaraf bir Devlet olmamız itibarıyla harbin sonuna intizaren Yozgad'da kurulan kampta enterne edilmişlerdir.

23 Şubat 1945 tarihinde Almanya ve Japonya'ya karşı harb ilân etmemiz üzerine, müttefiklerimiz arasında yer almış bulunan Sovyet Rusya kendi tebaasından olan askerî mültecilerin iadesini istemiştir. Bunun üzerine Dışişleri Bakanlığınca Başbakanlığa yazılan 22.V.1945 tarihli tezkerede, Almanya ve Japonya ile harb hâline geçmemizden

sonra memleketimize iltica etmiş olan müttetiklerimiz tebaasından asker olanların mütekabiliyet şartıyla iadelerinin uygun olacağı teklif edilmiştir. Keyfiyet Bakanlar Kurulunca incelenerek neticede ittihaz olunan Mayıs 1945 gün ve 3/2563 sayılı kararla; 'Almanya veya Japonya veya her ikisi ile harb halinde olan devletler uyruğundan memleketimizde bulunan mültecilerin yalnız askerlik hizmetine mensup olanlarının mütekabiliyet esası çerçevesinde iade edilmeleri' tasvip edilmiştir. Bu karar mucibince ve Ankara'daki Sovyet Sefareti ile mütekabiliyet esasını tesbit eden bir nota teatisi suretiyle (237) Sovyet askerî mültecisinden (195) i ilk parti olarak 6.VIII.1945 tarihinde Tıhmıs kapısından Sovyetlere iade edilmiştir. Fakat Sovyetlerin, Rusya'ya iltica etmiş olan bir subayımızla iki erimizi, izlerinin bulunamadığını beyanla geri vermedikleri ve bu suretle mütekabiliyet esasını ihlâl ettikleri cihetle, mütebakisinin ve ilk partisinin sevkı esnasında yolda kaçan birkaç kişinin iadesinden vaz geçilmiştir. Bundan sonra Başbakanlığın tensibiyle Dışişleri, İçişleri ve Millî Savunma bakanlıklarının temsilcilerinden kurulan komisyonca tanzim olunan rapor Bakanlar Kurulunun 1.IX.1947 tarihli toplantısında incelenerek, komisyon raporuna göre işlem yapılması uygun görülmüş ve böylece Yozgad kampının dağıtılarak yurdumuzda kalmayı arzu edenlerden Türk ırkından olanların vatandaşlığımıza alınması esası kabul edilmiştir.

Enver Anar (Enver Kaziyef) ile Kadri Başaran (Adem Kardeşbeyli) adındaki Kızılordu eski subaylarından iki kişinin de Sovyet Rusya'ya iade edilen yukarda yazılı (195) kişilik listeye dâhil buldukları anlaşılmıştır.

Teslim işinde vazifeli yedek subay posta müfettişi Reşad'ın asabi rahatsızlığa uğradığı ve elyevm sinir hastanesinde tedavi edilmekte olduğu hakkında bilgi mevcut değildir".

Adalet Bakanı Nasuhioğlu'nun verdiği yanıt, Mocan'ı tatmin etmedi. Kürsüye gelerek Bakanı da eleştirdi:

"Muhterem arkadaşlarım, huzurunuzda getirdiğim vakıalar geçmiş zamanda olmuş bitmiş basit hâdiseler değildir. Tahribatı bugün de devam etmekte olan tarihî mesuliyetlerdir ki, onları 9 ncu Büyük Millet Meclisinin huzuruna getirmemek, tarihe karşı bir suç olurdu; onun için getirdim. (Doğru sesleri) Ancak hâdiseler, Adalet Bakanının izahları gibi cereyan etmemiştir. Beni en çok müteessir eden nokta da budur.

Arkadaşlar, Bakanlık mesuliyetini verdiğimiz bir arkadaş, eski devir mesullerinin cürümlerini kapatmak için hazırlanmış dokümanları topluyarak, sanki kendisi de o devrin Bakanı imiş gibi, o zamanın cürüm avukatlığını yapıyorlar. Çok ehemmiyetli suallerin mücrimlerinin adeta beraetine talip oluyorlar. Netice itibarıyla bu tarihî mesuliyetler kayboluyor. İstirabım bundandır.

Hayatı tesmiyemizde çok ehemmiyetli suallerimiz oldu. Fakat ne yapalım ki, buna cevap veren arkadaşlar tamamıyla o devrin avukatı gibi konuşarak bunların beraeti cihetine gittiler.

Hiçbir zaman, izah ettikleri gibi, enterne edilmiş askerler değildir. Bir lahza bunun üzerinde durmanızı rica ediyorum: Bunlar askerî, enterne edilmiş, insanlar mıdır, yoksa siyasi mülteci midirler? Askerî mülteci diye, bizim bildiğimize göre, ya tayyaresi bozulup düşen yahut bir müsademedede bizim hudutların içerisine girmeye mecbur olan askerî idarece enterne edilmiş insanlara denir. Fakat bir âkideden canını kurtarıp da hudutlarımıza iltica eden insanlara ancak siyasi mülteci denir. Bunların içerisinde bizim memleketimizle hiç alâkası olmadığı halde Fransa'daki kamplardan alınıp götürülürken Arnavutköy açıklarında gemilerden canları pahasına denize atlayıp balıkçılarımız tarafından kurtarılarak bize iltica edenlerde vardır. Bunlar siyasi mülteci değil midirler?

Muhterem arkadaşım, Enver ve Adem isminde iki azeri münevverden bahsettiler. Bunlar çok yakından tanıdığımız Konya Milletvekili Ziyat Beyin kayın biraderleridir. Çok evvel Rus ordusunda subaylık etmişler, fakat milliyetlerini

unutmamışlar, o akideleri kabul etmiyerek Almanya'ya kaçmışlar, orada uzun müddet bulunmuşlardır.

Sonra memleketimize gelerek hemşirelerinin yanına, Ziyat Beyin haremının yanına sığınmışlardır. Fakat yüz kızartacak bir hal olarak bunlar bir gün evden alınarak, Ankara'ya göndereceğiz diye, Komiser Ali Rıza refakatinde hududa götürülmüşler, aynı mabuda kurban sunulmuşlardır. Bu milletin tarihinde bir tek mülteci İsveç Kralı Şarl için harb etmiş şerefli hâdiseler çoktur; fakat siyasi mültecileri bir mabuda kurban sunar gibi sunmaya götüren yüz kızartıcı, gönül parçalayıcı, hicabaver bir hâdise daha yoktur. (Bravo sesleri).

İbnisuud mutavaat etmedi, mültecileri vermedi, fakat bizdeki bir devrin adamları bizim tarihimize bu lekeyi yazdılar, mültecileri iade ettiler arkadaşlar (Doğru sesleri).

Arkadaşım Konya Milletvekili Ziyat, hâdiseyi ikmal ederek bu tarihî lekeyi, o devrin plâğı gibi tekrarlıyan Bakanlığın izahatı çerçevesinden çıkaracak, 9 ncu Büyük Millet Meclisinin tarihine mufassalan geçirmek üzere, benden sonra kendi sualiyle huzurunuzda gelecektir”.

Mocan'ın sözünü ettiği Milletvekili Ziyad Ebüzziya idi. Ancak, Ebüzziya sözü edilen açıklamayı yapmadı. Mocan'ın eleştirileri üzerine Nasuhioğlu tekrar kürsüye gelerek şu cevabı verdi:

“Muhterem arkadaşlarım, Tekirdağ Milletvekilinin konuşma tarzındaki hususiyeti bilirim. Bendenizin burada vâki olan suale cevap verirken istinad etmiş olduğum dokümanlar şüphesiz ki bizim zamanımızdan evvel cereyan eden bir devrin mevcut dosyalarıdır. Burada eğer yüksek huzurunuzda yapmış olduğumuz tahkikatın neticesi böyle olmuştur, diye bir hüküm verecek vaziyette konuşmuş olsaydım o vakit sabık idarenin bir avukatı gibi konuşmuş olurum. Fakat mesele sual müessesesinin mânası dâhilinde elimizdeki resmî dokümanların resmî ifadesi içinde kalarak bunu söylemektir. Nitekim mâruzâtımın başında şu şu şu vekâletten almış olduğum malûmata istinaden arz ediyorum, diye elimizdeki dosyaların yerini de göstermiş bulunuyorum. Bu itibarla sual soran zatın bu inceliğe dikkat etmesini bizzat kendilerinden rica ederim. Burada sabık idarenin ne avukatı vardır, ne de onun propagandasını yapan insan vardır.

Arkadaşlar, Yüksek Meclise hiçbir hakikat örtülerek gösterilemez. Hiçbir vaka ve bir hakikat örtbas edilerek buraya getirilemez. Niçin örtbas edeceğiz, ne var ki örtbas edeceğiz? Bizim icraatımız olsaydı belki onun avukatlığını yapmak ve örtbas etmek ithamı olabilirdi. (Bravo sesleri) Fakat kendi içinde bulunmadığımız bir devrin avukatlığını yapmaya ne lüzum ve ne de sebep vardır ki, Şevket Mocan mütemadiyen bize ihtar ediyor? Arz ediyorum bununla iyi bir harekette bulunmadı arkadaşlar. Burada yapılan müzakereler umumi efkâr üzerinde açılmış müzakerelerdir. Eğer bu müzakereler neticesinde yeniden bir tahkikata lüzum görülürse böyle bir tahkikat yapılabilir. Fakat hiçbir vakit sual müessesesi kendi hudut ve resmîyetini aşarak başka bir şekilde ifadede bulunamaz. Hakikat budur. Yine tekrar ediyorum, eğer mevzu bir tahkikat mevzuu ise o da ileride belki düşünülebilir.

Maruzatım bundan ibarettir”.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında Türkiye, savaşın uğramadığı ender ülkelerden biri idi. Bu nedenle de sıklıkla mülteci akınına uğramaktaydı. Bunların önemli bir bölümü Alman işgaline uğrayan Ege adalarından gelmekteydi. Üstelik aynı yıllarda Türkiye karasularından geçmek isteyen ve mülteci taşıyan gemiler de vardı. Türkiye giderek artan mülteciler sorununu hukuki düzenlemeler de yaparak (1941) çözmeye çalışırken, diğer taraftan özellikle Almanya ve Sovyetler Birliği'nin düşmanlığını çekmemeye, savaşın dışında kalmaya çalışıyordu. Türkiye'nin izlediği denge politikası, Almanya da Sovyet saldırısına yol açacak bir gerekçe vermemek amacındaydı. Ülkenin deneyimli yönetici kadrosu -İnönü başta olmak üzere-, Birinci Dünya Savaşı'nın genç subayları olarak o dönemde yapılan hatayı tekrar etmemek ve elden

geldikçe savaşın dışında kalmak için çok dikkatli bir politika izliyorlardı.

Dönemin arşiv belgeleri mülteciler konusunda bir hayli bilgi içermektedir. Cumhuriyet Arşivi'nde İkinci Dünya Savaşı'nın son iki yılına ait (1944-1945) belgelerin yoğunluğu dikkat çekmektedir.

Türkiye, savaş yılları boyunca izlediği denge politikası gereğince izlediği tarafsızlık politikasına son vererek -Yalta Konferansı'nın ardından- 23 Şubat 1945 tarihinde ABD-İngiltere-Sovyetler Birliği Bloku'nun yanında yer aldı. Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etti. Bu, elbette sembolik bir savaş kararıydı. Birleşmiş Milletlere kurucu üye olarak katılma amacı taşımaktaydı. Ancak hangi amaçla olursa olsun Türkiye, bu tavırla kazanan ülkeler grubunun yanında yer almış oldu ve politikalarını ona göre belirledi. Nitekim 15 Mayıs 1945 tarihli arşiv belgesine göre, Dışişleri Bakanlığı, Başbakanlığa gönderdiği yazıda Suriye ve Sovyet Rusya sınırlarından hiçbir mültecinin Türkiye'ye kabul edilmemesinin Milli Savunma Bakanlığı tarafından istendiğini belirtmektedir. Bunun gerekçesi de *"Komşu hükümet makamlarının, bahis mevzuu ilticalar dolayısıyla vaki taleplerinin ihdas ettiği müşkülleri önlemek düşüncesi"* idi. Elbette komşu ülkeden kast edilen Sovyet Rusya idi. 21 Mayıs 1945 tarihli belge ise daha dikkat çekicidir ve doğrudan konumuzla ilgili olup Cumhurbaşkanı İnönü imzasını taşımaktadır:

"Almanya ve Japonya veya her ikisi ile harp halinde olan devletler uyuğundan memleketimizde bulunan mültecilerin, yalnız askerlik hizmetlerine mensup olanlarının, müteakabiliyet esas çerçevesinde iade edilmeleri; Dışişleri Bakanlığının 10647/102 sayılı yazısı üzerine, Bakanlar Kurulunca 21/5/1945 tarihinde kararlaştırılmıştır".

Bakanlar Kurulunun bu kararı, Yozgat'taki kampta tutulan asker kökenli mültecilerin Sovyetler Birliği'ne iade edilmesinin önünü açmaktaydı. Yaman'ın belirttiğine göre, İkinci Dünya Savaşı yıllarında kampta ağırlıklı olarak Sovyetler Birliği kökenli mülteciler vardı. Örneğin 1941 yılında Yozgat kampındaki 105 mültecinin 86'sı Sovyetler Birliği kökenliydi. Geri kalanların 10'u Alman, 8'i Bulgar, 1'i İngiliz ve 1'i İspanyol idi. 1942 yılında ise Sovyetler Birliği kökenli mülteci sayısı 117'ye ulaşmıştı. Bunların 13'ü subay, 103'ü er ve 1'i de askeri memurdu. 30 Temmuz 1945 tarihli yazışma da, 6 Ağustos 1945 tarihinde Sovyetler Birliği'ne iade edilen Azeri kökenli Sovyet askerlerine yönelikti. İçişleri Bakanı Hilmi Uran imzasıyla Başbakanlığa gönderilen yazı aslında yaşanan dramın habercisi gibidir:

"Bakanlar Kurulu'nun 21/5/945 gün ve 3/2563 sayılı kararı gereğince Sovyetlere iade edilecek olup 241'i Yozgat'ta ve ikisi de İstanbul'da bulunan 243 Rus mültecinin Sovyet hududuna kadar sevki için yapılan ilk hazırlıklar sırasında bu iade keyfiyetini güçleştiren ve tereddütlere yol açan bazı hususlar tezahür etmiş ve bunların bertaraf edilmesi için Yüksek emirlerini almak hasıl olmuştur.

Bu mültecilerin Rusya'ya dönmek istemedikleri; öteden beri Yozgat kampını ziyaret eden ve orada gözaltı edilmiş Rus askerlerini yurtlarına geri çevirmek için telkinlerde bulunan Sovyet Elçiliği memurlarının bunlardan daima menfi cevap almasından ve kendilerinin sarıh ifadelerinden anlaşılmakta idi.

Yozgat valiliğince ve kamp Komutanlığınca da teyid edilen ve Milli Savunma Bakanlığınca da bilinen bu gitmemek arzusu iade keyfiyetinin tatbikatında büyük güçlükler doğuracak mahiyettedir. Filhakika Yozgat Valiliği son yazılarında bu mültecilerin gitmek istemediğini, giderlerse öldürülecekleri kanaatini taşıdıklarını ve bu akıbetten kurtulmak için her çareye başvurarak kaçacaklarını, buna muvaffak olamazlarsa intihar edeceklerini yazmakta ve kamp Komutanlığının teklifine dayanarak, bunların ellerini arkalarında kelepçelemek suretile sevklerini ileri sürmektedir.

Kapalı vagonlar içersinde Polis ve erlerden mürekkep 50 kişilik bir muhafaza birliğinin nezareti altında yola çıkarılması kararlaştırılan bu mülteciler kaçmağa yeltendikleri veya kaçtıkları takdirde muhafızların kanunen silah kullanma yetkisi

olmamalarına rağmen bu teklifin kabul edilerek mültecilere kelepçe vurulması Bakanlığımca uygun görülmemektedir.

Yozgat-Yerköy arasındaki kara yolunda otomobillerle Yerköy-Rus hududu arasındaki demir yolunda vagonlarla sevkleri sırasında varid olan kaçma mahzuru; bunların Zonguldak veya Samsun'dan kendilerini alacak bir Rus vapuruna bindirilerek gönderilmeleri şeklinde de varid olacaktır. Katedilecek kara ve demir yolu mevcut buldukça bu endişe devam edecektir.

Keyfiyeti yüksek bilgilerine iletir, iade şekli ve muhafaza tedbirleri hakkında lahık olacak emirlerin bildirilmesine müsaade buyrulmasını derin saygılarımla arz ederim”.

1945 yılının Şubat ayının ilk yarısında toplanan Yalta Konferansı'nın ardından 19 Mart 1945 tarihinde Sovyetler Birliği Türkiye'ye bir nota verdi ve 7 Kasım 1945 tarihinde sona erecek olan, 1925 tarihli Türk-Sovyet Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması'nı yenilemeyeceğini bildirdi. Gerekçe ise İkinci Dünya Savaşı sonunda ortaya çıkan yeni şartlara bu anlaşmanın uyum sağlayamaması ve ciddi değişikliklere ihtiyaç duyulmasıydı. Türkiye'nin uzun savaş yılları boyunca Almanya'ya karşı Müttefiklerin (Üçlerin/ABD-İngiltere-Sovyetler Birliği) yanında savaşa girmemesi, savaşın dışında kalmak için çaba harcaması ve savaş sürecinde izlediği denge politikası, savaşın dışında kalmasını sağlamıştı. Ancak tam da bu nedenle Türkiye -savaşın tahribatından kurtulsa da-, savaşın sonunda hem Sovyetlerin husumetini çekti ve hem de yalnız bir ülke haline geldi. Türkiye'nin kazananlar arasında yer alan Sovyetler Birliği'ne karşı, ABD ve İngiltere'nin desteğini sağlaması hiç de kolay değildi. Nisan ayı başında Türkiye, Sovyetler Birliği'ne verdiği karşılık notasında yeni koşullar ışığında gelecek tekliflere açık olduğu, bunları dikkatle ve iyi niyetle inceleyeceği cevabını verdi. Haziran ayı başında Sovyet Dışişleri Bakanı Molotov, Moskova Büyükelçisi Selim Sarper'e, bir anlaşma imzalanabilmesi için Türkiye'nin kabul etmesi mümkün olmayan şartlar ileri sürdü. Bunlar arasında Türk-Sovyet sınırında Sovyetlerin lehine değişiklikler yapılması, Boğazların ortak savunulması, Sovyetlere Türkiye'de kara ve deniz üsleri verilmesi ve Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin gözden geçirilmesi de vardı. Türkiye, doğal olarak Sovyet isteklerini reddetti. Bunun üzerine Sovyetler Birliği, Bulgaristan ve Kafkasya'daki askeri birliklerini faaliyete geçirdi. Haklı olarak Doğu Avrupa ve Balkanlardaki Sovyet işgalinin benzerini Türkiye'nin de yaşayabileceği, ABD ve İngiltere'nin Türkiye'yi yalnız bırakabileceği endişesi Türk yöneticilerinde ortaya çıktı. Buna rağmen Türkiye, hem Sovyetlere direnerek talepleri reddetti hem de ABD ve İngiltere'yi gelişmeler konusunda bilgilendirdi, endişelerini aktardı. Temmuz ayında toplanan [Potsdam Konferansı](#)'nda Sovyetler Birliği, Türkiye'den taleplerini ABD ve İngiltere'ye de ilettiler. İngiltere ve ABD, Türkiye'nin tam olarak arkasında durmadı; sorunların iki ülke arasındaki görüşmeler yoluyla çözülmesini istedi. Dolayısıyla Türkiye, Sovyet talepleri karşısında kısmen de olsa yalnız bırakıldı. İşte bu ortamda, Sovyet tehdidi bu kadar kendini yoğun olarak hissettirirken müttefik ülkelere ait asker kökenli mültecilerin mütekabiliyet ilkesi çerçevesinde iade edilmesi, Türkiye'nin öncelikli sorunu değildi. Nitekim Sovyetlerin mütekabiliyet ilkesine uymaması üzerine askeri mültecilerin iadesine son verildi.

Sonuç olarak iade edilenlerin öldürülmeleri, şüphesiz son derece üzücüdür. Ancak dönemin koşullarının kısıtlayıcılığı ve Türkiye üzerindeki Sovyet tehdidi ortadadır. İkinci Dünya Savaşı sonunda Balkanlar ve Doğu Avrupa'da Sovyetleştirilen devletler somut bir şekilde ortadadır ve daha bu gelişmeler yeni yaşanmıştı. Ancak yine de yaşananlar, eleştirilmeyi elbette hak etmektedir. Ortaya sürülecek hiçbir gerekçe yaşanan dramın büyüklüğünü ortadan kaldırmayacaktır. Bununla birlikte olay dolayısıyla eleştirilenin CHP ve özellikle de Cumhurbaşkanı İnönü olması -milliyetçiliği ile ünlü dönemin başbakanı Şükrü Saracoğlu'nun adının hiç anılmaması- bir insanlık dramının ideolojik ve siyasal nedenlerle kullanıldığı izlenimini vermektedir. Olayın tarihsel gerçeklikten koparılmadan bilimsel ve akademik temelde

değerlendirilmesi gerektiği şüphesizdir.

Hakkı UYAR

KAYNAKÇA

Arşiv

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA) 30-18-1-2 / 108 - 29 - 16 / 21.5.1945.

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30-10-0-0 / 117 - 813 - 12 / 29.12.1943.

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30-10-0-0 / 55 - 368 - 1 / 05.01.1944.

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30-10-0-0 / 117 - 815 - 19 / 15.5.1945.

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30-10-0-0 / 117 - 815 - 20 / 30.7.1945.

Demokrat Parti Meclis Grubu Müzakere Zabtı: 23 Mayıs 1951, <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/handle/11543/2889> (son erişim tarihi: 4 Nisan 2023).

Demokrat Parti Meclis Grubu Müzakere Zabtı: 29 Mayıs 1951, <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/handle/11543/2890> (son erişim tarihi: 4 Nisan 2023).

Demokrat Parti Meclis Grubu Müzakere Zabtı: 24 Temmuz 1951, <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/handle/11543/2896> (son erişim tarihi: 4 Nisan 2023).

Resmi Yayınlar

Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 9. Dönem 9. Cilt 101. Birleşim, ss. 203-207.

Sürelî Yayınlar

“Ruslara Teslim Edilen Mülteciler”, **Milliyet**, 26 Mayıs 1951.

“Dünkü Meclis İctimai”, **Milliyet**, 19 Temmuz 1951.

Kitaplar

Selim Deringil, **Denge Oyunu, İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye'nin Dış Politikası**, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul, 1994.

Nuri Karakaş, **Türk-Amerikan Siyasi İlişkileri (1939-1952)**, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, 2013.

Türk Dış Politikası, Cilt I: 1919-1980, (Editör: Baskın Oran), İletişim Yay., İstanbul, 2014.

Makaleler

Hakkı Uyar, “70. Yılında Boraltan Köprüsü Olayı”, **Toplumsal Tarih**, Sayı 263, Kasım 2015.

Ahmet Emin Yaman, “II. Dünya Savaşında Türkiye’de Askeri Mülteciler ve Gözaltı Kampları (1941-1942)”, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/782552> (son erişim tarihi: 1 Nisan 2023).

21/11/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/boraltan-koprusu-hadisesi/?pdf=6262> adresinden

erişilmiştir